

Kommunale
Velfærdschefer

Kommunale Velfærdschefer

Årsberetning 2023

Indledning

Velkommen til jer alle sammen. Til det første hele årsmøde i Kommunale Velfærdschefer – vores et år gamle ”nye” navn. Nej, vi er som kommunale chefer ikke bange for forandring. Derfor skal vi i år også prøve noget nyt på årsmødet. Vi skal nemlig i arbejdstøjet i eftermiddag – men mere om det senere.

For egentlig har 2023 jo været et stille og roligt år – uden behov for større krisestyring. Vi har fx været forskånet for pandemier og for større og uforudsete flygtningestrømme. Selv inflationen er ikke, hvad den var.

Så vi har kunnet passe driften – men det har der i sandhed også været behov for. Jeg kan ganske enkelt ikke huske et år, hvor kommunernes økonomi har været under mere pres, og hvor grundlæggende strukturelle problemer er blotlagt tydeligere. Allerede i februar og marts kunne vi se, at velfærdsområderne i den ene kommune efter den anden så ud til at gå over budget, og i april forventede hver tredje kommune at skulle omprioritere og spare. Siden blev det kun værre, og i september kunne vi se, at over 80 pct. af kommunerne kommer til at reducere i velfærden i 2024. Forringelser af velfærdsydelser er blevet hverdag, og derfor står vi nu med nogle grundlæggende udfordringer i velfærdsmodellen, hvor der er behov for konkrete valg mellem flere penge til kommunal velfærd, bruge de penge vi har bedre og en anden afstemning med befolkningen omkring forventninger til, hvad man kan få. Det kan ikke være meningen, at det fortsat skal være vores medarbejdere, som skal stå i krydspreset mellem borgernes ønsker og kommunernes realiteter. Det er ikke ordentligt, det er ikke fair, og derfor er der helt afgørende brug for politiske valg og prioriteringer – og derefter opbakning til at gennemføre dem. Som topchefer i kommunerne medvirker vi gerne til omprioriteringer, effektiviseringer og afbureaukratisering. Vi har endda mange forslag til, hvordan det kan ske – det skal vi bevise igen i eftermiddag – men som hjælperyttere kan vi ikke blive ved med at køre først over målstregen foran holdkaptajnen. Vi har brug for politisk mod til at turde tage det større ansvar på sig.

Det specialiserede område

Igen i år har vi set et specialiseret område, hvor udgifterne er steget. I 2022 brugte kommunerne 1,6 mia. kr. mere end året før, og den rekord ser det ud til, at vi tydeligt slår i 2023. Vi finder pengene selv i kommunerne ved at udhule andre budgetter – til praktisk hjælp, socialpsykiatri, sundhedsfremme osv.

Under Socialministeren er der etableret et ekspertudvalg under Torben Tranæs, og Lise Plougmann og jeg deltager også. To pointer om dette arbejde:

For det første var det jo på sælsom vis positivt at se aftrykket i økonomiaftalen for næste år. Jeg vil gerne kvittere for, at mange af anbefalingerne faktisk fandt vej ind i aftalen. Fx en anlægspulje og nytænkning af merudgiftsreglerne. Det var flot gået af KL. Men så var der også nogle vigtige anbefalinger, der ikke kom med. De blev på en forårs forhandlingsnat tryllet om til pejlemærker og dermed ud af økonomiaftalen. Det er fx botilbud, der skal kunne anvendes mere fleksibelt, og magtanvendelsesreglerne som skal forenkles. Lise og jeg vil gøre, hvad vi kan for at holde fast, for de ”pejlemærker” er helt uundværlige, hvis vi skal komme i nærheden af at løfte ministerens eget kommissorium til os: At få de nuværende knap 60 mia.kr. årligt til at strække nu og i de kommende år.

For det andet var modtagelsen af anbefalingerne og aftalen ærgerlig. 37 foreninger advarede hurtigt ministre og Folketing mod at sidestille hensyn til økonomi og borgernes rettigheder. Jeg synes, det var ærgerligt, for de overser, at udvalgets analyser reelt indeholdt den positive nyhed, at udgiftsvæksten kan

udpeges til primært to områder. De dyreste borgere på botilbud og krisecentre og herberger. De dyreste borgere er blevet dyrere og dyrere én for én, vel at mærke uden, at deres livskvalitet er forbedret i samme takt. Så vi burde jo nok kunne finde løsninger i fællesskab. Men dén vigtige nyhed druknede helt. Ærgerligt, for hvis vi ikke lykkes med at finde nye løsninger, og staten fortsat ikke vil sende flere penge, så kommer vi til at fortsætte de endeløse nedskæringer år efter år på andre områder, fx når vi lukker væresteder i socialpsykiatrien, reducerer åbningstider på væresteder, skruer på bostøtten og bemanningen. De høje kritiske stemmer på området, der lige nu gør det helt umuligt at have en meningsfuld dialog skal jo huske, at når man ikke vil prioritere, er det jo i den virkelige verden også at prioritere – bort fra andre. Hvornår vil man indse det?

Arbejdsmarkedsområdet

På arbejdsmarkedsområdet skal vi også spare. Men vi venter endnu på at høre, hvordan regeringen vil gøre det.

Det virker paradoksalt. Vi er de allerbedste i Europa til at få arbejdsløse hurtigt i job. I flg. Dansk Metal. Og KL fortæller at tre ud af fire virksomheder er tilfredse med de ledige, som kommunen formidler. Og VIVE påpegede sidste år, at jobcentrene formår både at håndtere klassisk jobformidling med vejledning og støtte til de mest socialt udsatte ledige. Sagsbehandlere og jobkonsulenter formår at arbejde sammen og hjælpe ledige videre.

Regeringen har nu nedsat en ekspertgruppe, der skal komme med forslag til en reform – heldigvis også med gode kommunale kræfter: kommunaldirektør Peter Karm i Haderslev og beskæftigelseschef i Aarhus Vibeke Jensen.

Opgaven er ikke nem: Spar 3 mia.kr., som vi kan bruge andre steder på statsbudgettet.

For vi ved, at de borgere, der fortsat befinder sig i ledighedskøen, typisk har andre større problemer end ledighed. Og det er fint, at reformkommissionen peger på betydningen af småjobs som vejen frem for dem. Struktur i hverdagen og adgang til et arbejdsfællesskab. Men det vil ofte skulle understøttes af relevante social- og sundhedstilbud – en helhedsorienteret indsats, som der skal være penge til. Det har psykiatrihandleplanen desværre overset. Det håber jeg ikke sker igen.

Og vi ved, at en vedholdende sagsbehandler, der tror på dine evner, virker. Samtalerne virker og kan heller ikke blot droppes. I mange tilfælde udgør de selve indsatsen.

Mit dybeste håb er, at uanset hvordan reformen ender, så kan den genoprette noget tillid til kommunernes indsats. Reelt har den tillid manglet helt siden 2009. Uanset hvor mange målinger der har dokumenteret indsatsen, så har det altid været interessant for Christiansborg at lytte til og aktivt bruge enkeltsager og tillægge dem højeste sandhedsværdi. Vi skal altså væk fra, at kommunernes medarbejdere fremstilles som "uværdige eller urimelige i behandlingen af de ledige" - beskæftigelsesministerens egne ord, når vi dagligt træffer afgørelser på baggrund af Folketingets egne love. Til gengæld lover vi naturligvis at sikre det gode møde og den gode relation. Vi undsiger os på ingen måde ledelsesopgaven.

Jeg glæder mig meget til at høre formanden for regeringens ekspertgruppe professor Claus Thustrup Kreiner, når han i morgen vil dele sine foreløbige overvejelser med os.

Sundhed og ældre

I 2023 var det – igen – regionerne som tog opmærksomheden på sundhedsområdet. Kræftbehandling i Region Midt og desværre også overfald på medarbejdere i psykiatrien med dødelig udgang i Hovedstaden. Men der er også hjælp på vej fra Folketinget. En akutpakke på 5 mia. kr., en psykiatriplan til op mod 4 mia.kr. og så en sundhedsstrukturkommission, der skal overkomme regeringens interne uenighed. I sit udgangspunkt har kommissionen et glædeligt fokus på sammenhæng på tværs af sektorerne. Det er der også behov for, for det manglede vi helt i både akutpakken og psykiatriplanen. På trods af at opgaveglidningen glider hurtigt. Hvad skal der til, før vi bliver bedre til at se områderne mere i sammenhæng på tværs af sektorer? Formand for sundhedsstrukturkommissionen Jesper Fisker kommer i morgen og uddyber behovet og måske mulighederne for, at vi fremover kan træffe flere tværgående beslutninger på tværs af sundhedsvæsenet.

Jeg tror derimod ikke, at Jesper vil komme ind på behovet for en ældrelov. Det er faktisk svært at finde nogen fagpersoner, der kan se behovet for en ældrelov. Det, som mange derimod godt kan se, er forenkling i de love og regler, vi allerede har.

Det gælder for eksempel det tilsynscirkus, som ingen har ønsket, men som vi nu er endt i. Ikke fordi vi ikke vil have tilsyn. Men vi er nået dertil, at vi alle må erkende, at kontrollerende tilsyn – uanset hvor mange, vi propper ind – aldrig bliver et middel til at opdage enkeltstående plejehjem, hvor der er opstået forråelse og subkulturer. De kan højst blive et middel til en disproportional udskamning af ledere og medarbejdere i ældreplejen, og skabe helt unødigt utryghed, sådan som Styrelsen for Patientsikkerhed senest har vist det.

Kunne vi i stedet samle os om, at tilsyn med en anerkendende og lærende tilgang derimod styrker faglighed og kompetencer, og dermed er den bedste forebyggelse mod, at de samme problemer overhovedet opstår, vil vi være langt.

Behovet for forenkling bør også gælde tildeling af ydelser i ældreplejen. Her har servicelov og sundhedslov hver sin forskellige tilgang til daglig frustration blandt medarbejdere og borgere. Fremfor en ny ældrelov – og dermed en tredje lov på området – taler meget for at gå den anden vej og i stedet flytte de relevante ældre-paragraffer i serviceloven over i sundhedsloven. Tildelingen af hjemmehjælp og sårpleje kunne med fordel sidestilles som faktisk forvaltningsvirksomhed.

Hvorfor har vi behov for ændringer i vores rammebetingelser? Det har vi, fordi vi skal finde svar på, hvordan vi imødegår de tre uundgåelige tsunamier, der rammer os lige nu og så langt øjet rækker: En demografiudvikling med mange flere plejekrævende ældre, en udtalt mangel på medarbejdere til at tage sig af dem, og en sygehusudvikling, der i den grad kaster uforberedte, ukoordinerede og underfinansierede opgaver af sig til kommunerne. De er de rigtige problemer, vi står med.

Dem er politikere, ledere og medarbejdere i kommunerne i fuld gang med at finde svar på. Vi forenkler myndighedsopgaven - men husker visitorernes vigtigste opgave med at koordinere, skabe sammenhæng og forståelse for de mest sårbare ældre, når de roterer mellem sygehus, praktiserende læge og kommunernes ældreomsorg. Vi omorganiserer driften og skaber tværfaglige teams med større fagligt råderum og medarbejdertrivsel. Og vi kaster os ind i klyngesamarbejde med akutsygehuse for at skabe konkret kvalitet på tværs. Og meget andet.

Kommunerne i den rigtige verden har set de rigtige problemer på alle velfærdsområderne - og har taget arbejdshandskerne på. Nu må Christiansborg da blive stolt og rose os og støtte, hvor de kan?

På Indtil videre ser regeringens støtte ud til at komme i form af frisættelse. Men på ældreområdet dog med den tilgang, at det ikke er kommunerne, der skal frisættes. Det skal derimod de enkelte plejehjem. De skal, efter hvad vi hører, have egne selvstændige, professionelle bestyrelser med eget budget og ret til ansættelse og afskedigelse af lederen på stedet.

Jeg erkender at være udfordret i min forståelse af, hvordan det kan understøtte de tiltag og den udvikling, som kommunerne har igangsat – forenkle myndighed, skabe større fagligt råderum, skabe sammenhæng på tværs af hjemmepleje, plejecentre og sygehuse. Og hvordan løsrevne plejehjemsbestyrelser kan blive svaret på de rigtige problemer, vi står med.

Men jeg glæder mig over, at vi lige om lidt kan byde velkommen til ældreminister Mette Kierkegaard, der meget glædeligt har takket ja til at gøre os klogere på regeringens overvejelser, mål og ønsker til os.

Styring og ledelse i det frisatte samfund – årsmødetema

2 ud af 3 herinde mener, at velfærdssamfundet befinder sig i en krise. Én ud af tre gør tilsyneladende ikke. Det er jo perfekt som afsæt for en dejlig eftermiddag sammen. Tilsvarende har vi mange meninger om både frisættelse og frit valg. Tak fordi I deltog så generøst i den undersøgelse, som Mandag Morgen har gennemført blandt os op til årsmødet. I eftermiddag skal vi høre meget mere fra Lisbeth Knudsen om resultaterne. Lige nu vil jeg blot sige, at I kan glæde jer - og tak, fordi I så generøst har givet jeres meninger til kende.

I hovedbestyrelsen vil vi nemlig gerne sammen med jer gerne opnå to ting på dette årsmøde.

For det første at vi som kommunale velfærdschefer i Danmark udpeger de største og vigtigste udfordringer for velfærden. Dvs. de rammebetingelser omkring os, som vi finder, der skal rokkes og ændres ved, hvis vi som chefer skal have en chance for at lykkes. Og mon ikke frisættelse får et ord eller to med på vejen i den forbindelse.

For det andet, at vi hver især kan tage hjem fra årsmødet med ny inspiration til, hvordan vi som velfærdschefer kan arbejde videre i egen kommune med at skabe og drive den udvikling, vi sammen med politikere og medarbejdere finder nødvendig, og som vi jo brænder for. Med udgangspunkt i de mennesker, vi er til for, og på tværs af siloer og søjler.

Den første del om rammebetingelser, har vi bedt Ninna Smith om at give bolden op til. Her i formiddag vil hun ridse problemer og muligheder op, som hun og Reformkommissionen ser dem i den sidste rapport Nye Reformveje 3.

Den anden del vil cheføkonom Morten Mandøe fra KL hjælpe os med at indlede i eftermiddag. Han har fået god hjælp fra alle chefforeninger til det i form af det fælles oplæg, som I måske allerede har set: Mere ledelse, mindre detailstyring, bedre velfærd. Det er første gang, vi på den måde er gået sammen om et fælles udspil. Jeg synes, det har været en god oplevelse, og vil ikke afvise, at det kan ske igen.

Til at binde eftermiddagen sammen får vi igen hjælp fra Mandag Morgen ved strategidirektør Lisbeth Knudsen og hendes medarbejdere. Hun vil styre os gennem eftermiddagens arbejde og sikre, at vi når i mål. For hensigten er, at vi både skal have inspiration med hjem hver især, men også at hovedbestyrelsen kan anbringe frugterne af arbejdet i passende kurve, som kan deles ud i foreningspolitiske sammenhænge efter årsmødet.

Det bliver dermed et årsmøde med et nyt pift. Men med tanke på, at vi jo er en samling chefer, der ikke er fremmede for at give vores faglige meninger til kende, forlader jeg mig på, at I nok vil være med på en eftermiddag i talelystens tegn.

Godt årsmøde til os alle i Kommunale Velfærdschefer.